

LA CAMPANA DE GRACIA.

BARREIJA.

D'senganyintse: mentres tinguem aqueixos cuiners, sempre 'ns { menjarem la escarola freda.

LA COMEDIA.

Veniu á mí, lectors de *la Campana*, si voléu saber que cosa es una *crisis* en la monarquía de D. Amadeo de Saboya.

Jo tinch un aucellet que tot m' ho diu: en alas del esperit republicá vola per tot arréu, fi com las nostres ideas per tot penetra, y clar com la llum de nostra rahó tot ho véu, y en conseqüencia tot ho sab.

¡Desgraciats provincians! Veniu á las cuyñas madrilenyas y veuréu la manera com se confeccionan los pastels, ab la farina y demés ingredients que d' aqui s' emportan. Es precis que vejéu tal com se fan per agafals 'hi fástich, y es necessari que 'us ne fassin per no menjarne may.

Tirém taló y endavant.

**

Lo indirecte fundador de *La Campana de Gracia*, general Gaminde, després de ronsejar molt temps, al últim se decideix á anarse 'n á Madrid pera pendre possessió del ministeri de la Guerra. Ell se creya que la menjadora estava suficientment plena y... ¡que dimoni!.. anárse 'n á Madrid no es pas una empresa tant difícil, com apoderarse de la vila de Gracia sublevada.

Se 'n vá á la Estació; lo carril lo xiula; la campana que avisa la sortida del tren l' hi recorda la nostra, nos dona un adéu siau eixit del fondo del cor, nosaltres l' hi doném un «bon vent y barca nova» del fondo de l' ànima; lo Brusi fá aquella gacetilla, sobre que l' general ha deixat molt bons recorts á Barcelona, y aquí s' hauria acabat tot per nosaltres, si la Providència no hagués tingut ja preparada, repartida y ensajada una comèdia bufa ab que entretenir lo nostre acostumat fastidi.

**

Lo vencedor de Gracia arriba á Madrid. Primera escena. Ell y En Sagasta.

Sagasta.—Vens bé. Mira, 's tracta de menjarnos la partida. Qui juga no dorm, y lo que es are no es hora de dormir. Tota la nostra habilitat consisteix en no ser ni progressistes, ni fronterissos, ni conservadors, fent veure que ho som tot. Las próximas eleccions tenen de rajar diputats nostres: ja tinch la prempsa hidràulica preparada; no mes me falta forsa de brassos per estrényela. Per una part los governadors me creurán á mi, y si es necessari que hi haja Porra, Porra hi haurá.... Pero després... la mar!

Gaminde.—¡Després?... Del després ja m' en cuido jo. ¡Vols dir que algú 's tirará al carré? En tot cas que 's recordi del campanar de Gracia... ¡Ah! es que jo mentres tinga bombas ¡BUM! no las hi planyo.

Sagasta.—Tu ray, no cal que m' ho digas... ¡Pero com estém de generals? ¡Tens confiança ab los que están al frente de las provincias? ¡No 't sembla si 'n fessim uns quants de nous?

Gaminde.—Home, á propòsit... tinch uns quants amichs... sabs, fets de la méva mateixa fusta...

Sagasta.—Y donchs tira endavant y fora. Demà quedan aixecadas las columnas de la nostra gloria. Serém los Hèrcules de la situació, ab la porra á la mà y tot... y qui vulga res que vinga.

**

La Gaceta publica una fornada de cinch generals nous.

Puig que lo poble paga, paga boig.

**

Are l' escena té lloch entre varios unionistas y en Topete.

Un unionista.—Vaja. Ja t' han amagat l' ou. Ets un calsas. Semblas la terra, que tot-hom la trepitja. Ets mes tou que 'l pá sortint del forn.

Topete.—*Trovador no me insulteis!*... Jo seré tot lo que vulguéu; pero jo no deixo de ser un bon home.... Per mar navego bé; per terra 'm marejo y perdo 'l cap... ¡Que hi faréu si soch així?

Un altre unionista.—Ja veurás Batista. En Sagasta 'n dú una de cap y es precis que no 'ns la claví. Tu te 'n vás allí y l' hi cantas la cartilla. Nada, net y clar. Dret com un toro quan surt del xiquero l' hi dius:—O bé las carteras de Gracia y Justicia, de la Guerra y de Foment son per altres tants unionistas, ó no contéu ab res de nosaltres. Per fer efecte l' hi anyadeixes alló del fulano Pujadas, comandant dels municipals de Barcelona: ¡sabs? Alló:—¡Quereis sangre? Sangre tendreis!

Topete.—¡No hi voldrá saber res! Jo crech en conciencia que som massa exigents... ¡Vaya un espigolet lo tal Sagasta!

L' unionista.—Y bé mira, se 'n tréu lo que se 'n pot. Mes de totes maneras lo silló de la guerra té de ser per un dels nostres. Es precis pendre garantias. Apa: no perdre temps.

Topete.—Bé, bé... ho probaré.

**

S' está acabant lo consell. Los ministres badallan. Es la matinada del dissapte. Tots hi son menos la víctima, en Gaminde.

En Topete s' ha esplicat tot lo que ha sapigut. En Sagasta véu que de separarse l' unió liberal del seu costat, lo ministeri que ja no obeheix al pensament de sa formació, se 'n vá daltabaix... —Nada, diu. Es precis donar la còssa á n' en Gaminde, se l' hi donarà. Y 'l rey que es de la terra de Maquiavelo, aprovarà las mévases habilitats, com si ho estés veient.

Gaminde.—Ep ¡mestre! ¡Que es alxó? Es dir que jo hi tret las entrayas del foix y tu te las has menjadas! Cá noy, lo que es jo no me 'n vaig a menos que tu m' acompañis, y ab tu tot lo ministeri. Los cinch generals los varrem fer tots plegats, ¡estavan mal fets! Donchs fora tots.

Sagasta.—Mira noy!..;

Gaminde.—No m' en vaig.

Sagasta.—Es que...

Gaminde.—No m' en vaig.

Sagasta.—Los unionistas....

Gaminde.—No me 'n vaig... no me 'n vaig... no m' en vaig... Tira pel cap que vulgas.

**

Manólech de 'n Sagasta.—Aixó está mal... desgabellat... no sé com ferho... (Se grata) Y lo pitjor es que avuy hi há consell de ministres presidit pel rey... ¡Com ho faig?... ¡Com m' hi presento? Anem á donar lo cop. A véure si aixís guanyém temps... Es l' única sortida.

**

La Cámara real.—Aquell que pel Setembre vā venir á Barcelona y en Sagasta.—Aquest fá un saludo, y es tant lo que doblega l' espina-

da, que ab la punta del tupé escombra la càtifa.

Sagasta.—Avuy podrém dispensarnos de tenir consell. No hi ha cap asumpto de que tracar.

Aquell.—Ah! ¿no? Il consiglio non á niente. ¡Non e vero? Ma io si mio seynore. Venite tutti dumque é presto e noi parleriamo de così importantissimi.

Sagasta.—(Dantse un pessich á la cuixa) ¡Mosca!

(Aixo ab véu baixa, naturalment.)

Aquell, no obstant ho sent y l' hi diu:—¡Co-sa vol dire mosca? ¡E questo, quello de la mosca a nasso?

**

La redacció del Imparcial.—Arriba un dels redactors molt atrafegat y carregat de notes.

Lo Director.—¿Qué tenim?

Lo Redactor.—Qui no te vergonya tot lo mon es seu.

Tots.—Ja 'u sabém.

Redactor.—Però de segur no sabèu lo que passa. Hi acaba de haber consell de ministres. Lo rey ha volgut celebrarlo, quieras que no en Sagasta. ¡Sabéu lo que 'ls ha llegit, lo rey? Un paperot que deya: Que ell se creya que 'ls 122 vots de la disolució del Congrés: eran tots perteneixents á un partit polítich, unànim en una idea: que ell se pensava que 'l govern seria conservador: que havia vist ab disgust lo seu paper de bandereta, fent bona cara are als uns are als altres; que no entenia res d' alló; que era precis que 's formessin dos grans partits y que hi hagués legalitat are y sempre: en fi noys, los ha cantat la cartilla.

Tots.—Donchs arriba 'l torn als radicals, arriba 'l nostre torn!

Redactor.—¡Oh esperéu, esperéu! Un home que hagués tingut una gota de delicadesa ¡se 'n anava; pero en Sagasta... en Sagasta baixa las escalas de Palacio mes tranquil que may, ab la qua dreta perque no l' hi digués ningú que la duya entre las camas.... y s' en vā á dinar com si res hagués sigut. ¡Que havia de fer sent calamars? ¡Qui 'l desenganxa?

Lo director.—¡Qui 'l desenganxa, dius? Nosaltres! Mira, arregla las notas que dus; que las compongan, que imprimeixin lo número; que se l' hi duga desseguida: que 'l llegeixi per postras.... y á veure si es prou home per burlarse del pais.

**

En Sagasta acaba de dinar. Reb lo número de l' *Imparcial*. Se l' hi posa malament lo que ha menjat, y d' alló vé l' indisposició que demostra en lo restant de la crisi.

**

Consell de ministres.—En Sagasta fá l' orni. Diu que encare tot se pot arreglar, donant la còssa á n' en Gaminde.

Topete.—Senyors: ab la ma al pit ¡podem continuar sent ministres?.... Jo encare tinch en algo l' Espanya ab honra.... y crech que las paraulas del rey no son més que una despedida cortés. No 'ns queda mes remey que anár-nose 'n.

Darrera d' ell venen los nostres que es lo que queríamos demostrar.

**

En l' intermedi d' aquesta escena á las altres se presentan las dimissions, s' avisan als gesfes dels partits, per anar á concellar al rey, y

y la Esperansa vestida de carreter porta unas cuantas carretadas d' herba verda á la *Tertulia Progressista*.

L' ANTECÁMARA.—Surten de dintre la sala en Santa Cruz (no l' Hospital) y l' Herrera. A fora s' hi esperan lo Duch de la Torre, en Rios Rosas, en Caudau y.... 'l Trovador del Bogatell que s' atufa las melenas y diu que no, ab lo cap'.

Rios Rosas: (á Herrera y Santa Cruz):—¿Que tal com vā aixo? ¡S' ha acordat res?

Santa Cruz:—Nosaltres l' hi hém dit que elegíss un ministeri tot unionista: *ell* no hi vol saber res pér are, perque diu que á las Corts no mes hi tenia 40 ó 50 vots. ¡Ell mateix! Al ultim hi caurá.

Balaguer.—O no hi caurá. Deixéu que jo li hi reciti una d' aquellas Zig-zagadoras poesias y...

Caudau.—Ves ximple, ves. Veyas si á Sant Boy te tornan á votar y 't curan de una vegada...

Balaguer (entre dents): «*Un foll! Un foll! Un foll! Santa Madona!*

«*Déu nos ne dó per cert d' estas follías!*»

La mateixa antecámara mitja hora mes tart. Are surten de dintre la sala 'l Duch de la Torre, en Rios Rosas, en Caudau y 'l mateix Trovador del Bogatell ab la rialla del mal lladre als llabis.

A fora ja fa estona que s' esperan en Ruiz Zorrilla, en Córdoba y en Moret ab una paneleta de flors al devant á tall de'mistaire, disposats com en Sagasta en altre temps á alfombrar de flors lo camí del rey.

Entran á dintre.

Serrano.—Miréuse 'ls. Ja sembla que alló de que primer es la llibertat que 'l rey; que alló altre de que lo vent de la revolució no havia orejat prou encare lo Palacio; que lo de la soberania nacional y tots los disbarats que varen dir en lo Círcol de Price no son res mes que gana... gana... y gana.

Rios Rosas.—¿Y donchs home? Que ha de ser... Anem, aném que aixo fa fastich (á Balaguer) ¿No veniu trovador?

Balaguer.—No; jo 'm quedo.

(Apart) Estaré al avis y ho aniré á contar tot á n' en Sagasta.

**

Una sala de ca 'n Sagasta. Arriba en Balaguer.

Balaguer.—Com estém de salut?

Sagasta.—Ara bé. Fá pochs moments que encare patia. Tu qu' ets poeta y observador de la naturalesa ho comprendrás molt bé. ¿Has vist may la serp mudar de pell? Passant per entre mitj de dues pedras, tira que tirarás, sua que suarás, gemega que gemegarás. Al ultim logra despender 's d' ella. Aqui 'm tens á mi. Avans no era res, ó millor dit ho era tot: la meva pell tenia mil colors: desd' are no 'n tindrà mes que un: color reaccionari.

Balaguer.—¡Oh cas providencial! Tu ets l' amo. Admet lo saludo de un amich que 't vol lo ser mes felís de la terra. Jo 't saludo!

Mes avans escolta. L' amo está pels conservadors. Diu que 'ls radicals á pesar de l' olor de las flors que duyan, feyan una farum de república que empestava. No 'ls vol; no fan per ell. Tu ets l' home del sige. No tens que fer res mes que arreglar costi lo que costi y valgui lo que valgui la fusió entre *calamarsos fronterissos y unionistas*. Ets reaccionari ja, y pots

molt ben ferho. Dónals' hi tot lo que 't demanen: dónalshi tot; quèda 't tu á n' al ministeri. Jo mentrestant vaig á dedicarte una oda, una oda de *rechupete* i *Sabs?* com aquella:

«*Vents d' Italia, desplegueu la creu roja de Saboya!*»

Sagasta.—Home: aixó de la creu roja.... vas fer un bunyol y dispensa, ¿que no sabs que la creu de Saboya es blanca?

Balaguer:—¡Que 't diré; jo llavoras no'u sabia, pobre de mi!

Sagasta.—Bah, bah.... Treballar y fora.... De una manera ó altra 'n sortirem. Fins á semblarme á n' en Gonzales Brabo encare hi ha molt que corre y molt que divertirse.

**

Després de tota classe de baixesas é indiguitats, que duran mes de un dia, queda al ultim arreglat lo ministeri de la següent manera:

Presidencia y Gobernació.—Sagasta, que es com si diguessim una manxiula.—*Hisenda*:—Camacho, que vol dir lo mateix que una mosca de Milan.—*Guerra*.—Rey—y ab aquest ja 'n tenim dos—qu' es com s' hi diguessim una garrotada.—Foment. Romerito Robledo, lo cual vol dir sangoneras.—*Ultramar*.—Martin Herrera; ó una cosa semblant á una mostassa.—*Gracia y Justicia*:—Colmenares, que vol dir una sangria.—*Marina*:—Malcampo que es una cantárida. Y *Estat*:—De Blás ó siga una purga de las mes relliscosas.

**

Vingan... vingan tots aquets estimulants. A veure si al ultim lo pais se desperta y s' espavila.

Mentre dormi ó be estiga ensopit, es l' únic que l' hi convé.

Tenim lo sentiment de consignar la mort del ciutadá Manel Quetglas, distingit republicà de Palma de Mallorca y un dels homens que mes va contribuir á la preponderancia del nostre partit en aquella isla.

Lo ciutadá Quetglas, quan la insurrecció federal sent president de la Diputació provincial y gobernador interino, per ausència del que hi havia, va interessar-se molt per la sort dels que foren deportats á aquella terra.

Al morir tothom ha plorat sa mort. Nosaltres hem fet justicia á la constància y bona fè, los adversaris polítichs no han pogut menys de ferne igualment á sa honrades y á sa consecuència política.

BATALLADAS.

=Quinas cosas se veuen! May diria 'l rey, ab aixó de la crisi, á qui va consultar? ¡¡A n' en Balaguer!!!

=Y te, per un rey ja es prou important.

=Los conservadors varen aconsellar al Rey may diria que?

=¡Que 'ls crides á n' ells!

=Inst. ¡Y may diria que li varen aconsellá 'ls radicals?

=¡Oh! Aquets, com son tant patriotichs y

tant desinteressats, varen aconsellarli que 'ls crides á n' ells.

=Just.

=Y be, tothom mira per casa.

AVANS DE RESOLDRERS LA CRISI

=Ahont vas radical?

=A tornar á desar lo gorro frigi. D' ensa del mico que 'ns va donar don Amadeo que l' havia tornat á treurer del bagul.

=¿Donchs perque 'l desas?

=Home, perqué m' han dit qu' anem á formar ministeri. Si per cas no 'n formen ja 'l tornaré á treurer.

DESPRES DE LA CRISI

=Ahont vas radical?

=A posarme 'l gorro frigi.

=No 'ns heu pas cridat y...

¡Pobre Sagasta! No 'n tenia prou ab la beruga d' en Topete que li va sortir al nas, qu' are li ha hagut de sortir lo florongo d' en Gaminde á sota la xella.

Está vist que en aquest pais no podém sortir de berrugas y florones.

Afortunadament la República té prou manteiga de paper per curar aquelles, y una bona llanseta per rebentar aquets.

Don Amadeo carteja qu' es un gust.

Ab una carta va tombar al ministeri Malcampo — Caudau — Balaguer, y ab una carta ha tombat lo ministeri Sagasta — Gaminde — Topete.

Abiat será cosa de que 'ls governs, á mes de cuidarse de qui es lo jefe del quart militar del Rey, se cuidin també de qui es lo seu memorialista.

Don Práxedes no volía que don Amadeo s' enterés de lo que passaba; així es que li va proposar que 'l dissapte no hi hagues consell de ministres ja que aquets no tenian res important que comunicarli.

Pero don Amadeo li va contestar que si 'ls ministres no li tenian que dir res, en cambi ell tenia que dirlosi moltsas cosas.

Y en Sagasta 's va beurer aquest ou.

¿Qui 's beurá l' altre que 's cou?

=En Balaguer troba que qui ha de formá 'l partit progressista es en Sagasta.

=Y be, 'l pobre en politica no hi entent.

=Are vegi don Amadeo, si 'l va entendre, quin concepte 'n devia formar!..

=¿Veu? En un altre pais, cada vegada que hi hagues una crisi tant grave, tantllarga de tanta trascendència com la queacaba de haber-hi en Espanya, hi hauria una agitació extraordinaria, una efervescència espantosa y una intransquilidat d' esperit gran. Pero ha passat la crisi y, escepció feta de quatre conversas de café, apena ha interessat al pais.

=¡Oh! No 'n fassi cas.

=Com que no 'n fassi cas?

=¿No veu que ja hi estém fets á cambiar de ministeri?

Fins are habiam anat molt malament; pero are, ab lo nou ministeri, tenim la seguritat

la confiansa de que encara anirem pitjor.

En Ríos Rosas va aconsellar al Rey en termes enèrgichs... pero respectuos.

Degué tenir lo respecte del que demana y la energia del que té gana.

Apesar dels molts moderats que aquells últims dies han anat á Palacio á mal aconsella á don Amadeo, per are no hi ha hagut cap cas de colera.

La crisis s' ha resolt á favor dels unionistas. En lo ministeri que acaba de anàrsen de nassos no n' hi havia mes que un: lo célebre montpensierista senyor Topete.

Are n' hi ha quatre. lo *pollo* Romero Robledo, en Martin Herrera, Camacho y el general *Rey*: total, 4.

=Y no en dich res de la victoria intelectual que han obtingut los vicalvaristas. Tot es hu lo senyor Colmenares ó el senyor Romero Robledo; y no 'ls ne conto palla de la diferencia qu' hi ha entre l' Herreray en De Blas; y comparintme á n' en Rey ab lo mut d' en Malcampo.

A tot això, ja 'm sembla llegar la *Iberia*: «*No teman los buenos liberales, la libertad no peligra. Etc.*»

¿Com dimoni té de perillar, si perqué pogues correr perill, lo primer que 's necessitaria fora que n' hi hagués?

No 'n tenim prou ab un rey qu' are 'n tenim dos: lo ministre d' la guerra, que ho es de nom, y don Amadeo que ho es de fet.

Es ben cert aquell principi dels homeòpatas: *similia similibus curantur*.

En virtut de una carta, real va caurer del ministeri lo senyor Malcampo y graoias á una carta real ha tornat á pujar en lo candelerio.

Don Amadeo va dir que volia veurer en lo poder, no una fracció sinó un partit. ¿Podrian dirnos si abuy hi ha un partit ó una óduas fraccions? Podia dir que hi volia quatre moderats y hauria sigut franch.

=Ja ho veu!

=Desenganyis. Voste no 'm vol creurer, pero los reys tenen la reacció en la massa de la sanch: tots son de mala casta.

=¿Que li sembla aquella carta de que tant se parla?

=Que 'l que l' ha escrita fà molt mala lletra.

Pero senyors progressistas del Ajuntament, are que no hi ha eleccions, bé podrian fer que 'ls escombraries fessin transita les los carres de la ciutat que vostés fan veurer qu' administran.

=¿Sab lo passeig de Gracia? Donchs ja caurer!

=Va caurer?

=Si no va caurer... caurá!

=Y be: de un ajuntament votat per escombraries ¿que 'n vol esperar?

L' altre dia vaig anar al mercat de sant Joseph, del que n' es regidor lo senyor Marsá, y encara 'n fujo. ¡Ux! quina olor feya de bacallá!

Los regidors progressistas volen que l' Ajuntament celebri las sévas sessions á las 3 de la tarde en lloc de las 8 de la nit. Y esclar.... vull dir: es fosch. A n' aquella hora 'l poble treballa y las coses poden ferverse mes á la callada. Hi ha assumptos que... no convé que 'l poble 'ls sàpiga.

Un periódich suposa que 'l *memorandum* que don Amadeo va llegar en lo consell de ministres, fou escrit per los senyors Ulloa y Dragonetti.

A nosaltres nos sembla que aquell document es un paper molt aproposit per embolicarhi lo *pastel á la italiana* de que dias enrera nos parlaba la *Política*.

Tornem á tenir á n' en Camacho en lo ministeri. ¡Voltala! ¡Ja tornará á haherhi las bodas de Camacho!

En Baldrich, fent com los homes grans, ha demanat llicencia per viatjar per l' estrangér.

¡Ay senyor! ¡Totas las moscas tenen set!

Al menos aprofiti 'l viatje y propagui las exelencias de la llengua castellana que vosté tant be poseeix.

Don Amadeo va donar 24 horas de temps als fronterisos y sagastins perquè s' unissin y s' fusionessin.

¿24 horas?

Si 'ls hi hagues dat un segon, al cap de un segon s' haurian fusionat.

La paella no 's deixa del mánech tant facilment.

CANTARS.

Baix lo sol de nostra terra
hi ha un estranger,
que diuhen que per Italia
té anyoram.

¿Será una farsa?
¿Si tant s' anyora, com prompte
no empren la marxa?

En aquest sigele conspiran
tots los valents,
perque Alfonso, Anton ó Carlos
ne sian reys.

¡Vaya uns afanys!
Si un que 'n tenim ens sobra,
¿ne voldrem tants?

Son farsants los calamarsos
y 'ls unionistas:
perque al sol que mes calenta

prompte s' hi giran.

¡Ay mare meva!

Quan ne vinga la República

¡Quina neteja!

FERNAN BOLIVAR.

AL GENERAL GAMINDE.

¡Y quina n' has fet cap vert!

¡Quinas agallas tenias!

Pero home, ¿que volias?

No sabs alló qu' es tant cert?

«Qui tot ho vol tot ho pert,»
diu lo refrá catalá.

¡Pobre fray! Tu 't vas pensá
dispersá á aquella canalla...

No es tot hú librar batalla
als madurs ó á un campaná.

Ja ho has vist lo qu' es lo mon:

ahir tenias cartera

y are, d'aquesta manera,

t' han fet inclinar lo front,

Eixas consecuencias son
de lo que vares fé ahí:

ja que tu 't vas divertí
ab la gent de aquesta terra.

just es que 't fassin la guerra

y ab tu riguin los de allí.

A.

Hem tingut ocasió de veurer y llegar als guns fragments del Tiburon y Xanguet de 1872 y apesar de lo molt bò que han donat ditas publicacions en anys anteriors, podemassegurar que, tant en caricatures, com en la part d' escrit, serà l' any que deixaran mes satisfet al públich. Dibuixos abprofusió de tots tamanhos, ab caricatures xistosas de personatges importants de tot arréu y assumptos los mes culminants, donan tal amenitat als intencionats y satírichs escrits de ditas publicacions que sortiran á llum lo próxim dissapte, que no duptém tindrán una gran acullida del públich.

Nosaltres no titubejam en recomenar aquestas publicacions á nostres lectors, segurs que no 'ls doldrà lo ral que 's gastin y axís tindran ocasió de veurer que no exagerém los elogis.

Pocas son las POESIAS FESTIVAS Y SATIRICAS DEL RECTOR DE VALLFOGONA que 'ns quedan, de modo que los que no vulgan quedarse sense poden passar á recullirlas mediant 4 rals.

Tenim en prempsa y sortiran prompte á llum las poesias séries de dit autor y ademés varias poesias festivas, satiricas y serias inéditas que hem pogut afortunadament adquirir.

Barcelona.—Imprenta de la Viuda y F. de G.

I. LOPEZ editor